

A bizományosi szerződés elméleti kérdései

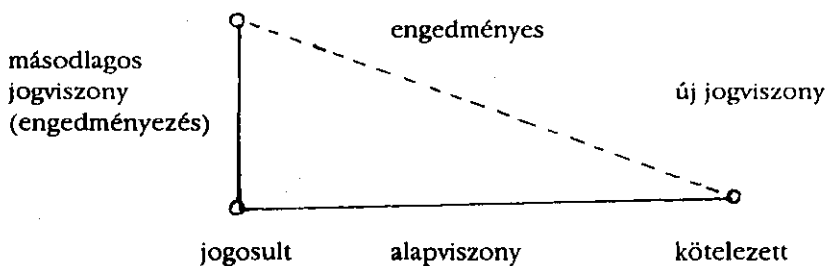
1. A bizomány szerkezete

A magyar jogtudomány ezideig megelégedett azzal, hogy a polgári jogviszonyokat szerkezetük szerint abszolút és relatív viszonyokra osztotta. Ez utóbbi két vagy több személy között jön létre. A Ptk. a kétpólusú a jogviszonyt vette alapesetnek, erre vonatkozóan adott általános szabályokat, míg speciális rendelkezéseket hozott a több alanyú kötelmekre.

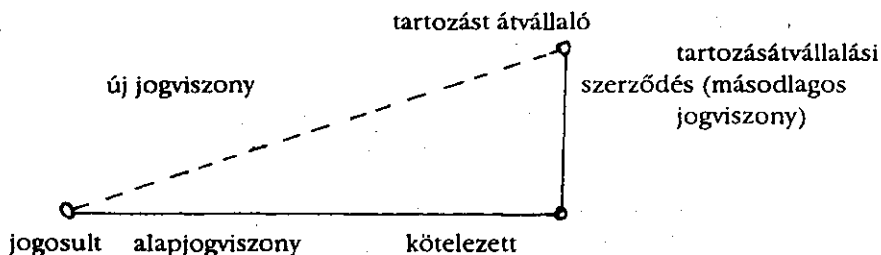
A téma további vizsgálatához feltétlenül szükséges a *három alanyú jogviszonyok* áttekintése.

- a) azokat a viszonyokat, ahol a másodlagos jogviszony *esetleges*,
- b) ahol *mindig* szükségszerű és
- c) ahol általában szükségszerű.

ad a) Az *engedményezést szerződés szerkezete*:

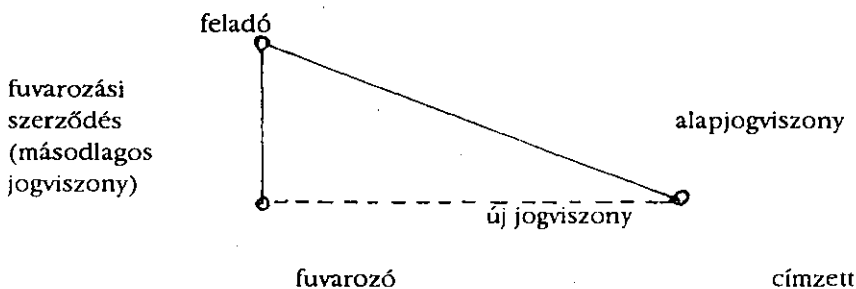

A tartozásátvállalást szerződés szerkezete:

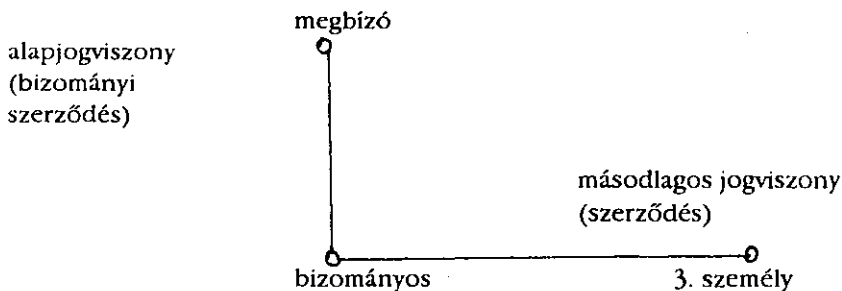
Mindkét szerződéstípusnál a másodlagos szerződéssel új jogviszony jön létre, és pedig az engedményes és a kötelezett, illetve a tartozást átvállaló és az eredeti jogosult között. Az alapszerződésekhez *nem* kapcsolódnak szükségszerűen a másodlagos szerződések, azok további jogviszony nélkül is elérhetik céljukat.

ad b) A következő típusba azok a három alanyú szerződések sorolhatók, ahol az *alapszerződés harmadik személyt tesz jogosítottá* (pl. fuvarozás, életbiztosítás).

Ebben a jogviszonyban az alapviszonyhoz *szükségszerűen* kapcsolódik a másodlagos jogviszony. Jogviszony keletkezik a fuvarozó és a címzett között.

ad c) Végül vannak szerződések, amelyek *általában másodlagos szerződés kötésével teljesíthetők*. Ilyen a bizományi szerződés.

Az alapszerződés és a másodlagos szerződés általában nemcsak formájában, hanem tartalmában sem azonos. Ez értelemszerű, mivel a bizományos valamilyen, a legtöbb esetben más típusú szerződést köt. A gyakorlatban egyre jelentősebb pl. a bérleti szerződés.

A másodlagos szerződések problémáival, a szerződések összekapcsolásának kérdésével érintőlegesen foglalkozik a Ptk. kommentárja is.

A jogviszony szerkezetével kapcsolatos elvi tétel szerint a bizományos által kötött ügyletből származó *követeléseket csak maga a bizományos érvényesítheti*. (A megbízó és a 3. személy között nincs jogviszony!) Helytelen lenne azonban e szabály merev alkalmazása, mert a másodlagos szerződés "ura" gazdasági értelemben végül is a megbízó. A magyar jog erre az esetre nem ad

szabályozást, ezzel szemben a német jog pontos eligazítást tartalmaz és maga a megbízó igényérvényesítés két esetét különbözteti meg:

- a bizományos által kötött ügyletből származó követeléseket a megbízó a kötelezettel (3. személlyel) szemben *engedményezés* esetén érvényesítheti,
- a HGB 392. § (2) bek. szerint *bizonyos követelések* még engedélyezés nélkül is érvényesíthetők a megbízó által.

Ez utóbbi esetre vonatkozik egyrészt a HGB 384. § (2) bekezdése, amely szerint a megbízónak a 3. személlyel szemben *kiadási igénye van*. Másrészről maga a 392. § (2) bek. általános megfogalmazása azzal az indoklással, hogy mivel a megbízó érdekkörében csapódik le a bizományosi tevékenység előnye, hátránya, kockázata, ezért védelmet kell nyújtani arra az esetre is, ha nincs engedélyezés. A megbízót tehát megilleti a *beszámítási és a visszatartási jog*.¹

Közelebbről vizsgálva, a bizományi szerződésből eredő következtetéseket két csoportra lehet osztani:

- a másodlagos szerződéssel kapcsolatos követelések (pl. igény a teljesítésre, az áru és a pénz kiadásaira, költsége megtérítésére),
- a mellékügyletből származó követelések (Forderungen aus Nebengeschäften) feltéve, ha ezeket is a megbízó számlájára köti, mint pl. a szállítmányozási, raktározási, fuvarozási, a dolog biztosításával kapcsolatos költségek.

A német jogirodalom tágan értelmezi a HGB vonatkozó rendelkezését, és minden átruházható követelés megbízó általi érvényesíthetősége mellett foglal állást.² A jogirodalmi kisebbségén kívül a joggyakorlat is fenntartással van a 392. § (2) bek. kiterjesztő értelmezésével szemben. Speciális szabályok vonatkoznak a *csődre*. A bizományosi csőd esetén a megbízó – mint az ügy gazdasági ura – kérheti követeléseit elülönítését, de nem kell elkülöníteni az engedélyezett követeléseket. A csőd megnyitása után tilos az engedélyezése.

Időszerűvé vált nálunk is a bizományi szerződések sorsának tisztázása a gazdálkodó szervek megszűnésének esetére. A német megoldás követhetőnek tűnik.

Az *angol és amerikai jog* nem ismeri a bizományi szerződést, mint önálló szerződéstípust. A gyakorlatban azonban a jogintézmény él és szabályait a megbízási szerződésből kell analógia útján levezetni.

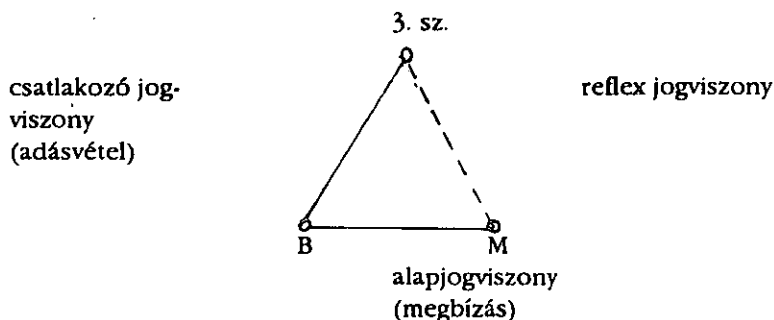
Erre lehetőséget az ún. rejtett képviselő (*Undisclosed principal*) ad. Ismert emellett a "saját nevében való eljárás" (*to act personally*) és az, amikor a 3. személy tudja, hogy képviselővel köt szerződést, de a megbízót nem ismeri (*Partially disclosed*). ez a megoldás a kontinentális jogokra nincs hatással, de – figyelemmel az élenkülő kereskedelmi kapcsolatainkra – rövid áttekintésünk Hans Jenny műve alapján indokoltnak tűnik.³

A rejtett képviselő szerkezete a következő:

¹ H. Borx: i.m. 202. és köv. p.

² Ld. pl. *Gierke Sandrok*: i.m.: 471. p.; *Schmidt-Rimpler*: Handels und Wirtschaftsrecht. 9. Auflag. Baden 1975. 471. p.

³ Hans Jenny: Die Aussenseite der Warenkommission in der Rechtsvereinheitlichung. Universität Verlag Freiburg, Schweiz, 1962. 17-35. p.

M = megbízó (principal)

B = "bizománnyos"

3. sz. = harmadik személy (eladó, vevő)

A szerkezeti ábrázolás jól jelzi azt, hogy az angol, amerikai jog szerint sem szerződésen alapuló, hanem az alap- és csatlakozó jogviszony együttes hatására jön létre jogviszony: gyakorlatban 3. személynek meg kell hajolnia az undisclosed principal igényei előtt.

Hans Jenny utal arra, hogy a sajátos jogviszonyszerkezetből adódóan gyakran a képviselő és a képviselt jogai (igényei) konkurálnak egymással, amit olyképpen oldanak fel, hogy a képviselőnek a jog elsőbbséget biztosít. Természetes azonban, hogy a kötelezettségekre is hasonló elv vonatkozik, vagyis minden megbízás alapján kötött szerződés a képviseltet (is) kötelezi 3. személlyel szemben, még az undisclosed principal esetén is.

Ugyancsak a jogviszony szerkezetéből következik, hogy bizománnyos felel a 3. személlyel szemben úgy a nyílt képviselet (disclosed agency), mint a partially disclosed, de főképpen az undisclosed principal esetén. A képviselt és a képviselő a harmadik személlyel szemben egymás mellett jogosult és kötelezett. Hans Jenny hangsúlyozza, hogy a vizsgált jogrendszerek szerint a felelősségük nem kumulatív, hanem alternatív.⁴ Az igény érvényesítésének módja azonban eltérő. Az angol jogban az ún. *merger doctrine* alapján, mivel a felelősség egyazon alapon nyugszik, így az egyik elleni ítélet egyenes következménye, hogy a másik nem perelhető. Az amerikai jog az *election doctrine* szerint jár el, miszerint az adósok egyike csak akkor mentesül, ha a 3. személy egyértelműen kiválasztotta azt, akit perelni fog: az undisclosed principal esetén választani nem lehet, mert nem tud a képviselőről, ezért a képviselő marasztalása nem szünteti meg a megbízó felelősségét.

2. A bizománnyal szerződés tartalmának néhány elméleti kérdése

a) A csatlakozó szerződést a bizománnyos köti a 3. személlyel saját nevében. A megbízó nincs jogi kapcsolatban a 3. személlyel. Ezzel

⁴ Hans Jenny: i.m. 29-31. p.

összefüggésben *Slegerberger és Hefermebl* arra hívja fel a figyelmet, hogy a jogviszony megítélése szempontjából nem releváns az, hogy a 3. személy tud arról, hogy a vele kötött szerződő fél megbízásának tesz eleget, de fontos elvi és gyakorlati kérdés – és a harmadik személy számára sem közömbös, hogy partnere milyen minőségben köt vele szerződést.⁵ Vita esetén a HGB, mint mögöttes jogterület a 164. §-ban ad eligazítást és megtámadási jogot biztosít arra az esetre, hogy a 3. személy megtévesztése céljából valaki más nevében köti meg a szerződést, holott ilyen megbízással nem rendelkezik.

Elméletileg vitás, hogy a csatlakozó szerződést az *akarati vagy nyilatkozási elv* alapján kell megítélni. Nehéz azonban annak bizonyítása, hogy a szerződési akarat "saját számlás" szerződés kötésére, vagy csatlakozó szerződés megkötésére irányult. A nyilatkozási elv melletti többségi álláspont *Schneiders* foglalta össze.⁶

Canaris hangsúlyozta, hogy a BGB 1646. §-ának analóg alkalmazására ad lehetőséget az a védelem, hogy a bizományost nem illeti meg a belépési jog, az általa 3. személlyel kötött szerződés mindig bizományi szerződésnek minősül.⁷ A bizományos *díjazására* jogosult. Kérdés lehet azonban, hogy ehhez akkor is joga van-e, ha a csatlakozó szerződést nem, vagy nem határidőre kötötte meg. A HGB logikus rendelkezése szerint (396. §) csak abban az esetben, ha érdekkörén kívülálló okra tud eredményesen hivatkozni. Hasonló szabályozás a magyar jogban is indokolt lenne.

b) A szerződések gazdasági összefüggése miatt megkülönböztetett figyelemmel kell szabályozni a *felmondási jogot*. Ez pedig attól függ, miképpen minősítjük a bizományi szerződést. Az NSZK jogirodalmában vitatott e szerződés jogi természete. Egyesek szerint a szolgálati szerződés (*Dienstvertrag*), mások viszont vállalkozási jellegű szerződésnek tekintik. A szerződés vállalkozási jellegére utal különösen az, hogy a bizományosnak szerződést kell kötni (az eredmény: a szerződés megkötése) és ennek a szerződésnek bizonyos elemeit (pl. limit ár) előre meghatározzák. A bizományi szerződést mégsem lehet előszerződésnek tekinteni. A Ptk. rendelkezései sem teszik ezt lehetővé. Szolgálati jellegű elemeket tartalmaznak azok a bizományi szerződések, amelyeknél eleve kétséges a csatlakozó szerződés megkötése. R. Müller viszont feleslegesnek minősíti az elhatározásra irányuló törekvéseket.⁸

Ha a szerződést vállalkozásnak minősítjük, akkor a bizományos sokkal korlátozottabban mondhat fel, mintha csupán "szolgálatot" teljesítene.

⁵ *Schlegerberger – Hefermebl*: Handelsgesetzbuch. IV. Band, München, 1977.

⁶ *Schneiders*: Zur reform des Rechte der Effektkommission, Bonn, 1974.

⁷ *Capelle–Canaris*: i.m. 100. p.

⁸ *Rudolf Müller–Erzbach*: Deutsches Handelsrecht. Baden, 1969. 167. és köv. p.; A magyar irodalomban Eörsi Gyula is vegyes szerződésnek tekinti: a szerződés megkötése eredményekötelmi elem, a megbízó javára és saját nevében a megbízó által megadott feltételek mellett, a gondossági elem. Kötelmi jog különös rész (Egyes szerződésfajták) Egységes jegyzet, Kézirat. Tankönyvkiadó, Budapest, 1985. 122. p.

Kérdéses, hogy a felmondási jog mindig gyakorolható? A német irodalomban a válasz az, hogy ez a jog abban a pillanatban megszűnik, amikor a bizományos a csatlakozó szerződést megkötötte (*Düringer, Hachenburg, Lehmann*). Kifogásolja viszont (*Schmidt, Ripler*) azt a bírói gyakorlatot, amely szerint már akkor sem gyakorolható a felmondási jog, ha a csatlakozó szerződés megkötése csupán folyamatban van, de a "res integra" már kivitelezhetetlen. A felmondás ideje a magyar jogban nincs megfelelően rendezve.

c) Az egyszerű adásvételnél egyértelmű a *tulajdonjog* átruházásának kérdése. Miképpen alakul ez a bizományi szerződés esetén?

Eladási bizomány esetén a bizományos nem tulajdonos, hanem a dolog feletti rendelkezés (átruházás) joga illeti meg.

A vételi bizománynál, mivel a bizományos saját nevében jár el, egyértelműen tulajdonjogot szerez, és pedig azzal a céllal, hogy azt a megbízónak közvetítse. Ebből következően a megbízónak a dolog kiadásának igénye nem a tulajdonjogon, hanem a szerződésen alapul.

A tulajdonjog közvetítésének három módja ismeretes:

- engedményezés,
- birtok átutalása (Besitzkonstitut),
- a dolog kiadására irányuló igény átengedése.

R. Müller és Erzbach szerint a megbízó és a bizományos szerződése minden esetben magába foglalja akár "hallgatólagosan" is a constitutum possessoriumot is. Ennek időpontja pedig a 3. személy teljesítése.⁹ Az áruk és értékpapírok a bizományos tulajdonába kerülnek, de csak közvetítés céljából. A kérdést bonyolítja a *csőd* megjelenése. A svájci kereskedelmi törvény 401.§ (3) bekezdése a bizományosi csőd esetére a vagyon azonnali elkülönítését rendeli. A HBG nem, hanem a dogmatikailag célszerűtlen Besitzkonstituttal operál. A HBG ennél is tovább megy: a megbízó már akkor tulajdonjogot szerez, amikor a bizományos a dologt elveszi, (930. §). Ezt nevezik előzetes tulajdonátruházásnak (antizipierte Besitzkonstitut), amelyről a szerződésben lehet megállapodni. Ezzel a megoldással szemben azonban felvethető, hogy bár a bizományos saját nevében köt átruházásra irányuló szerződést, mégsem szerez tulajdonjogot.

Az árubizománnyal kapcsolatos *tulajdonjogi* kérdésekkel az angol és amerikai jog is foglalkozik. Ennek lényegét Hans Jenny¹⁰ nyomán — a következőkben foglaljuk össze. Az európai jogrendszerekhez hasonlóan, az angol és amerikai jogban sem ruházza át a tulajdonjogot a megbízó a bizományosra, hanem csak birtokába adja. Adásvételi bizománynál a bizományos — amennyiben a megbízásnak megfelelően jár el — átruházza a tulajdonjogot a vevőre, annak ellenére, hogy nem volt tulajdonos. Ez a megoldás a nemo plus iuris elvének drasztikus áttörését jelenti.

Érdekességként említjük az anolszász jog sajátos, kétarcú megoldását: amely lehetővé teszi, hogy egyazon dolognak különböző jogalapon — két

⁹ R. Müller—Erzbach: i.m. 174. p.

¹⁰ Hans Jenny: Die Aussenseite der Warenkommission in der Rechtsvereinheitlichung, Universität Verlag Freiburg Schweiz, 1962. 43-50. p.

tulajdonosa legyen: a common law szigorú szabályai szerint adott személy tulajdonos (legal title), míg ugyanarra a dologra nézve más személy a valódi tulajdonosi pozícióban van (equitable title), a bizomány esetében tehát a bizományos nem csak birtokol, hanem tulajdonos is (legal title), míg a megbízó a valódi tulajdonos (equitable title).

Angliában és Amerika több államában (pl. Kaliforniában, New Yorkban, Montanában) érvényesülnek a Factors Acts szabályai: a megbízó elveszíti tulajdonjogát a jóhiszemű 3. személlyel szemben, ha képviselője — akire a dolgot elidegenítés céljából átadta — meghatalmazását túllépi. Eladási bizomány esetén a vételár tulajdonjogát a megbízó a bizományos közvetítésével szerzi meg. Vételi bizomány esetén ugyancsak kétarcú az angolszász megoldás: a bizományos mint vevő tulajdonos (legal title), a megbízó azonban valódi tulajdonos (equitable title).

Hans Jenny utal azonban olyan álláspontra is, amely nem ismeri el a "kétarcú" megoldást, és elengedhetetlennek tartja a képviselő tulajdonszerzését tekintet nélkül a felek akaratára. A tulajdon célja éppen annak továbbítása, ezért átmeneti jellegű. A vételi bizományos a megbízó által a vételár kiegyenlítése céljából részére átadott pénzösszeg tulajdonjogát azonban nem szerzi meg.

A magyar jog és irodalom ide vonatkozóan nem ad egyértelmű eligazítást. A legcélszerűbb és elméletileg is megalapozható megoldás a dolog kiadására irányuló igény biztosítása a megbízó javára, de a másik két lehetőség ellen sem hozható fel elvi kifogás. A választott megoldás a bizományost megillető törvényes zálogjogra figyelemmel alakítható ki. Tekinve, hogy a tulajdonjog átruházásának (átszállításának) kérdése a veszélyviselés problémájával is összefügg, ezért elméleti jelentősége nem elhanyagolható. Ennek ellenére a Ptk. magyarázata sem ad egyértelmű választ.¹¹

A megoldás csak további körülmekintő vizsgálat eredményeként képzelhető el. Megfontolandó a korábbi, magánjogi elméletek ártúletetése a mai viszonyainkra. Ilyen lehet többek között Nagy Ferenc véleménye, miszerint a tulajdonjog legott a megbízóra száll, anélkül tehát, hogy a "követelések engedményezésének megfelelően" újabb átadás volna szükséges. Ez okból még inkább mint a követeléseknél áll az hogy az áruk a bizományos hitelezői által lefoglaltatnak, vagy a bizományos csődtömegébe vonatnak, a megbízó igénykeresettel léphet fel, illetőleg visszakövetelési joggal élhet.¹² Elutasítja constitutum possessoriummal való tulajdonszezést. A Kt. 379. §-a közvetlenül kizárja a bizományos tulajdonszerzését, mert a bizományosnak a bizománnyal kapcsolatosan hozzákerült árukra zálogjogot ad és ezzel implicite kifejezi azt, hogy a bizományos nem tulajdonosa az áruknak.

d) Az NSZK joga külön szabályozza a *csődeljárás és a bizományi szerződés viszonyát*, de a HGB is tartalmaz idevágó szabályokat. A *megbízó*

¹¹ A Polgári Törvénykönyv magyarázata. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Bp., 1981. III. köt. 2366. és köv. p.

¹² Nagy Ferenc: Kereskedelmi jog II. Atheneum Irodalmi és Nyomdai R.-T. Kiadása, Bp., 1913. 271-272. p.

csődje esetén a bizományi szerződés — ha még nem kötötték meg a csatlakozó szerződést — a csőd nyitásával megszűnik. A már megkötött szerződések sorsa a csődtömeggondnok kezébe kerül, aki dönthet arról, hogy igényli-e a teljesítést vagy sem. Továbbra is fennmarad azonban a szerződés, ha a bizományos nem tudott és nem is kellett tudnia a csőd nyitásáról. Hasonló megoldás a magyar jogban is elképzelhető.

e) A magyar jog nem tartalmaz külön rendelkezéseket a bizományi szerződés *lehetetlenülésére*, de az általános szabályokra figyelemmel a következő variánsok lehetségesek:

Ha a bizományt szerződés lehetetlenülése:

- senkinek sem róható fel, a bizományos mentesül a kötelezettsége alól, de költségei megtérítését követelheti,
- a bizományosnak felróható, köteles az ebből eredő kár megtérítésére, a megbízó pedig elállhat a szerződéstől,
- a megbízónak róható fel, a bizományos szabadul kötelezettsége alól és kiadásait követelheti.

Ha a csatlakozó szerződés lehetetlenülése:

- senkinek nem róható fel, a bizományos költségeit követelheti megbízójától, a 3. személy pedig szabadul kötelezettsége alól, és kiadásait követelheti,
- a megbízónak róható fel, a bizományos jutalékot és költségei megtérítését követelheti,
- a bizományosnak róható fel, a megbízó kártérítést követelhet és elállhat.

Az alternatívák a lehetetlenülés hagyományos szabályaira épültek. További vizsgálat tárgyát képezi a három pólusú viszony lehetetlenülésének jogi hatása: a megbízói magatartás hatása a csatlakozó szerződésre, a 3. személy miatti lehetetlenülés hatása a bizományi szerződésre.

f) a bizományosi szerződés szerkezetéből származó egyik legfontosabb kérdés: felel-e és miképpen a bizományos a vele szerződő 3. személy kötelezettségének teljesítéséért? Ezt a felelősséget nevezzük *del credere felelősségnek*.¹³

A megbízott (bizományos) *del credere* felelőssége elméletileg lehet:

- általános felelősség,
- feltétlen felelősség,
- készfizető kezesi felelősség, és
- teljesítési segéd (közreműködő) felelőssége.

Eörsi Gyula hangsúlyozta, hogy a *del credere* felelősség voltaképpen nem is felelősség, mert a bizományos helyzete... "bizonyos értelemben inkább a készfizető kezéséhez hasonlítható", de a teljesítési segéd felelősségére vonatkozó szabályokat tartja legmegfelelőbbnek: "...a bizományos harmadik személyt von be avégből, hogy kielégítse megbízója szükségletét. Ennek az analógiának az alapján a bizományos felelős lesz a vele szerződő fél

¹³ A felszabadulás előtti magyar jogban a bizományi szerződést a Kereskedelmi Törvény és az 1928-as magánjogi tervezet is szabályozza. A KT alapján kötött szerződéseknél volt, az ún. magánjogi bizományi szerződéseknél nem volt *del credere* felelősség.

magatarásáért és követelheti a szerződő féltől annak az összegnek a megtérítését amelyet a szerződő fél szerződésszegés folytán a bizományos a megbízónak megfizetett...¹⁴

Okulás céljából vizsgáljuk meg a HGB vonatkozó szabályait. A 394. § szerint a bizományos a 3. személy kötelezettségeinek teljesítéséért kezesként felel, de a kezességet külön nyilatkozatban kell vállalnia, avagy annak vállalása az adott helyen kereskedelmi szokás. A kezesi felelősségért, akár kifejezett vállalás, akár pedig kereskedelmi szokás az alapja, külön ún. *del credere* jutalékot lehet kérni. E felelősség alakzat jogi természete a német irodalomban is vitás. Egyes nézetek szerint a garancia egyik speciális esete (*Düringer, Lehmann, Baumbach*), mások egyszerű kezességnek tekintik (*Schmidt, Rimpler, Slegerberger, Hefermehl, Gierke, Sandrok*). Az általánosan elfogadott nézet óvatos. Nem lehet garancia, mert a bizományos részéről hiányzik az ehhez szükséges érdek, de kezesség sem lehet, ellenben analógiával alkalmazhatók a kezességre vonatkozó szabályok: ez a *felelősség egyik sajátos esete*. Olyan járulékos felelősség, amely a 3. személy mulasztásával egyidejűleg következik be. A bizományost a megbízóval szemben mindazok a kifogások megilletik, amelyek a 3. személyt megilletik, pl. elállás, beszámítás. (A beszámítás a *del credere* felelősséget értelemszerűen megszünteti). A *del credere* felelősség nem terjed ki a csatlakozó szerződés teljesítéséhez szükséges további szerződésekre, pl. fuvarozás, szállítmányozás.

Véleményem szerint elvileg kifogásolható az az álláspont (*Eörsi*), hogy ez a felelősség kezesi, éspedig készfizető kezesi felelősség, mert ehhez arra lenne szükség, hogy a 3. személyt, mint kötelezett, a megbízóval mint jogosulttal, ilyen tárgyú szerződést kössön (Ptk. 272. §). Ez azonban formailag egyszerűen kizárt, mert a 3. személy általában ismeretlen számára.

Kifogásolható az is, hogy ez a felelősség azonos a teljesítési segéd felelősségével. A Ptk. 315. §-a szerint: "Aki kötelezettsége teljesítéséhez vagy joga gyakorlásához mást vesz igénybe, ennek magatartásáért 'felelős'". Ez a "más" a segéd. Teljesítési segédje-e a 3. személy a vele szerződő bizományosnak? Már az elnevezésből is következik, hogy a "segéd" az "ügy ura" helyett, nevében jár el. A 3. személy jogi helyzete egészen más, mert pl. eladói vagy vevői pozícióba kerül. A teljesítési segéd a Ptk. indokolása szerint is pl. az alkalmazott és megbízott. Másrészt pedig igényt érvényesíteni az "ügy urával" szemben és nem a segéddel szemben lehetséges. A megbízó azért fordulhat direkt a 3. személlyel szemben igényrel, mert ő az ügy gazdasági értelemben vett "ura".¹⁵

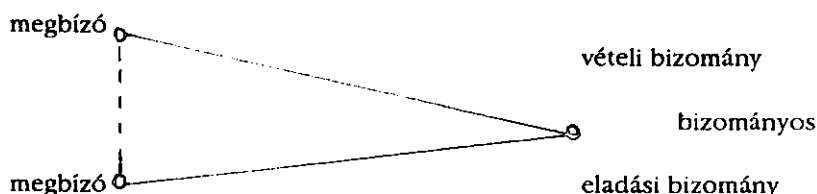
A Ptk. 509. § (2) bekezdése nézetem szerint világosan és egyértelműen *vétkeességi felelősségre utal*. A Ptk. ugyanis mindenütt, ahol ettől eltérő felelősségi alakzatot rendel, arról kifejezett rendelkezést tartalmaz. Itt csak felelősségről beszél: "A bizományos a megbízónak felelősséggel tartozik

¹⁴ Eörsi Gyula: i.m. 124. p.

¹⁵ Ezzel ellentétes *Harmatby* álláspontja, aki a bizományos teljesítési segédnek tekinti (Ptk. magyarázata III. kötet 2343-2383. p.). Nagy Ferenc (i.m.) szerint pedig vagy biztosításról vagy kezességről van szó.

mindazoknak a kötelezettségeknek a teljesítéséért, amelyet a vele szerződő felet a szerződés folytán terhelik". A bizománys nem csupán saját, hanem 3. személy vétkes magatartásáért is felel (Ptk. 339. §), felelőssége tehát nem feltétlen, és jogállását tekintve nem készfizető kezese, és nem teljesítési segéd (közreműködő). Más kérdés a díj és a 3. személy teljesítésének összefüggése.

g) A *belépés joga* XVII. századig ismeretlen volt. A lehetséges manipulációk elkerülése végett csak nehezen tört utat magának. A XVII. század elején hoztak eredményt a reformtörekvések, de megítélése még ma sem egyértelmű. Az NSZK jogtörténetében a "*gazdasági belépési jog*" mellett érveltek sokan. Ebben az esetben – szemben a *formális belépési joggal* – a belépő ténylegesen elad, vesz. Mások (pl. Neubaum) szerint csak akkor megengedhető, ha a megbízó számára kedvezőbb, míg *Schneides* megengedhetetlennek tartja. Végül van nézet, mely csak *beszámítás* esetére teszi lehetővé a belépést, ha ugyanarra az árura két különböző megbízóval köt bizománys szerződést. A belépési jog ebben az esetben is csak formális, lényegében összekapcsolja a megbízókat a következőképpen:

A belépési jog megengedése indokolt, mert lehetővé kell tenni a bizománysnak, mint kereskedőnek a kedvezőbb lehetőség kihasználását. Természetes azonban, hogy a belépés a megbízót nem hozhatja hátrányosabb helyzetbe. Ellenkezőleg, az neki is kedvező: gyorsabban talál lehetőséget szerződési érdekeinek kielégítésére. Általánosan elfogadott vélemény szerint ennek megfelelően, a megbízó érdekeinek védelme mellett a belépés joga megengedett.

Mind a Ptk. [510. § (1) bek.], mind a HGB (400. §) feltételhez köti a belépési jog gyakorlását: adásvételi bizománys esetén a dolgoknak hivatalosan (jogszabály vagy hatóság által) rögzített ára legyen. A belépési jog gyakorlásának formájára nincs rendelkezés, ezért az ismertetett általános szabályokat kell alkalmazni.

A magyar jogirodalom nem foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy dogmatikailag miképpen minősíthető a belépési jog.¹⁶ Az NSZK irodalmában két vélemény alakult ki:

- a belépési jogra vonatkozó nyilatkozat szerződési ajánlatnak minősül (*Modest*),
- a belépés egyoldalú nyilatkozat, hatalmasság (*Canaris, Hefermehl*).

¹⁶ *Harmatby* Attila a Ptk. kommentárjában érintőlegesen foglalkozik az 510. § (2) bekezdésének értelmezésével.

Az "önszerződés" kifejezés is jelzi, hogy bizonyos feltétel bekövetkezése esetén gyakorolható alakító jogról van szó, amely egyidejűleg megszünteti a bizományosi minőséget, és kizárja a bizományosra vonatkozó szabályok alkalmazását. Kivéve az alól a jutalékot.

Ezzel kapcsolatban a német jogban további rendelkezéseket találunk.¹⁷ A bizományos (vevő illetve eladó) a szokásos provízióra és a rendszerint felmerülő költségekre jogosult. A "szokásos" kifejezés arra utal, hogy azt, amit egyébként is követelhetne, de ettől eltérő provízió is követelhető: magasabb, ha a belépés kockázata ezt indokolja, alacsonyabb, ha a bizomány csak a belépési jog gyakorlásával valósítható meg. A del credere provízió természetesen nem követelhető.

A költségek alatt pedig az értendő, ami felmerült volna, ha csatlakozó szerződés megkötésével teljesít a bizományos.

Nézetem szerint ez a magyar jogban is alkalmazható.

A magyar jog nem tartalmaz rendelkezéseket arra vonatkozóan sem, hogy miként kell *értesíteni* a bizományosnak a megbízót a szerződés teljesítéséről. Igaz ugyan, hogy a szocialista együttműködés elvéből eleve sokféle kötelezettség keletkezik, mégis megfontolandó a HGB néhány megoldásának adaptálása:

– ha a bizományos értesítést küld a teljesítésről, de nem hangsúlyozza a belépést, akkor ezt úgy kell tekinteni, hogy a 3. személlyel kötött szerződést. [404. § (1) bek.],

– a megbízás visszavonása esetén a belépési jog sem gyakorolható [405. § (1) bek.].

A belépési joggal foglalkozó NSZK irodalomban van végül olyan álláspont is, mely ennek ellenére bizonyos kérdésekre mégis a bizomány szabályait véli célszerűnek alkalmazni, pl. számadási és kiadási kötelezettség (*Slegerberger*).

További kutatási cél lehet a belépési jog feltételeinek kimunkálása és annak feltárása, hogy a vonatkozó rendelkezések miként értelmezendők: kogensek vagy diszpozitívek.

A Polgári Törvénykönyv viszonylag kevés rendelkezést tartalmaz a *bizományos jogállását* illetően. Ezzel szemben a német jogban mind irodalmilag, mind a jogi rendezés tekintetében a bizományosi jogállás teljesen kidolgozott.

A HGB 384. §-a szerint a bizományos legfontosabb kötelessége a rendes kereskedők gondosságával eljárni: a megbízó érdekeire figyelemmel és annak utasításait követve. Ugyanennek a §-nak a (2) bekezdése rögzíti azt a bizományosi kötelezettséget, miszerint a megbízót a lényeges körülményekről, különösen a teljesítésről haladéktalanul értesíteni kell, köteles továbbá a megbízónak az ügrről illetőleg azzal kapcsolatos követelésekről elszámolni és mindazokat a dolgokat kiadni, amelyekhez a szerződés teljesítése során jutott. A (3) bekezdés szerint pedig felel a bizományos a szerződés teljesítéséért, ha a

¹⁷ HGB 400-403. §

teljesítéssel kapcsolatos értesítéssel egyidejűleg nem nevezi meg a 3. személyt, akivel szerződést kötött. A fenti §-ból származó kötelezettségek részletesebb elemzést kaptak a német jogtudományban. Ezekből utalunk a továbbiakban a legfontosabbakra.

Teljesítési segédet a bizományos igénybe vehet, ha ez a teljesítéshez szükséges. Természetesen – a magyar jog megoldásához hasonlóan – ennek magatartásáért felelősséggel tartozik.

A bizományost *tanácsadási és felvilágosítási kötelezettség terheli*. Ez azt jelenti, hogy a csatlakozó szerződés megkötése előtt a bizományos szorosan együttműködni köteles megbízójával. A bizományos nyilatkozatainak egyértelműnek és világosnak kell lennie. Ezek a tanácsok, ajánlások természetesen nem kötelezőek. A gyakorlatban többször előfordul, hogy a felek külön ún. tanácsadási szerződést kötnek. A csatlakozó szerződés megkötése előtt a bizományosnak figyelemmel kell lennie a megbízó érdekeire. A bizományi szerződéssel kapcsolatos körülményeket a rendes kereskedő gondosságával kell felderíteni és közölni. A jogi szabályozás és a joggyakorlat azonban nem elégszik meg az egyszerű közlési kötelezettséggel. A bizományosnak értékelni is kell az üzlet megkötésével kapcsolatos tényeket, körülményeket. Ennek az értékelésnek szakmailag megfelelőnek kell lennie, de természetesen számolni kell olyan helyzetekkel is, amikor az érdekek egyeztetése céljából külön tárgyalásra van szükség, nemcsak egymás közt, hanem több megbízó esetén azok bevonásával is.

Amennyiben nem jön létre a csatlakozó szerződés, akkor a bizományos csak az objektív hibás tanácsokért felelős. Felvilágosítás, tanácsadási elmulasztása miatt tehát csak vékesség esetén terheli felelősség a bizományost.

A *kárfelelősség* a következők szerint alakul:

- a vékesség esetén pozitív interesse térítendő,
- a kötelezettség rosszhiszemű, szándékos megszegése esetén a szerződés megtámadható és természetesen kártérítés is követelhető,
- vétlenség esetén a követelés negatív interesse-re terjed ki, olyan helyzetbe kell hozni tehát a megbízót, mintha a szerződést meg sem kötötte volna, ha pedig a szerződés még nem jött létre, olyan helyzetbe kell hozni, mintha a téves nyilatkozat vagy tanács el sem hangzott volna.¹⁸

A csatlakozó szerződés hibás megkötésének jogkövetkezménye aszerint alakul, hogy a szerződést szolgálati vagy eredménykötelemnek fogjuk fel. Az előbbi esetben a "bizományos" csak a kötelessége teljesítésével összefüggő költségeket követelheti, míg az eredménykötelem esetén csak akkor támasztható követelés, ha a szállítási időre látható volt.¹⁹

A *limit ártól való eltéréssel* a későbbiekben foglalkozunk, de a fentiekkel összefüggésben itt kell megjegyezni, hogy eltérés esetén nem mindig kerülhet sor felelősségrevonásra, illetve a felelősség nem mindig állapítható meg, főképpen akkor nem, ha a piaci viszonyok miatt indokolt volt. A német jogi

¹⁸ A kárfelelősségről részletesen: *Canaris*: i.m.

¹⁹ *Koller*: Die Risikozurechnung bei Vertragstörungen in Austauschverträgen. 1979. 244.

szabályozás és jogtudomány fenti tételeit a magyar jogfejlesztés során is célszerű figyelembe venni.

A magyar és a német jogi szabályozás is lehetővé teszi *albizományos* igénybevételét. A két megoldás közötti különbség az, hogy a magyar jogban albizomány a belkereskedelmi bizományok körébe alkalmazható, de ehhez szükséges a felügyeleti szerv engedélye. A gazdaságirányítás jelenlegi rendszerében a külön engedély beszerzése nem indokolt. A német jog sokkal szélesebb területen ad lehetőséget albizományos igénybevételére, de ez természetesen nem jelenti azt, hogy ezzel a lehetőséggel minden korlátozás nélkül lehet élni. Erre csak kivételesen, mégpedig akkor kerülhet sor, ha előre látható volt az, hogy a bizományos nem képes egyedül eleget tenni a megbízásnak, bizonyos speciális kereskedelmi területeken nem tud megfelelő szakértelemmel tájékozódni. Albizományos igénybevétele esetén a bizományos felelőssége culpa in eligendo.

i) A bizományos és a megbízó közötti viszony egyik leglényegesebb kérdésével, az *utasítási joggal*, az utasítási jog gyakorlásának feltételeivel indokolt részletesebben is foglalkozni.

A Polgári Törvénykönyv nem tartalmaz külön rendelkezéseket a bizományos utasítására vonatkozóan, ezért a megbízás szabályai alkalmazandók [Ptk. 474. § (2) bek. és 477. § (1) bek.]. Eszerint a megbízást a megbízó utasításainak megfelelően kell teljesíteni. A megbízott köteles megbízóját tevékenységéről, az ügy állásáról, különösen ha más személy igénybevétele válik szükségessé (teljesítési segéd, közreműködő, albizományos), vagy ha a felmerült új körülmények az utasítások módosítását teszik indokolttá. Végül a Ptk. arról is rendelkezést tartalmaz, hogy miképpen lehet eltérni az utasítástól: akkor, ha a megbízó érdeke azt feltétlen megköveteli és a megbízó előzetes értesítésére már nincs mód. Ilyen esetben azonban a megbízót utólag haladéktalanul értesíteni kell.

Az NSZK jogirodalmában nem alakult ki egységes álláspont az utasítási jog természete tekintetében. A nézetek három csoportba sorolhatók:

- az utasítás csak a kötendő szerződés tartalmára vonatkozhat (*Heymann*),
- az utasítás a kötendő szerződés bármely kérdésére vonatkozhat (*Hefermehl*),
- az utasítás a megbízás teljesítésével kapcsolatos bármely kérdésre irányulhat, tehát nem csupán a csatlakozó szerződés megkötésére (*Schmidt, Rimpler*).

A többségi álláspontnak Hefermehl véleménye felel meg. A jogirodalom arra is felhívja a figyelmet, hogy minden esetben célszerű a felek szerződésben gondosan és lehető legrészletesebben szabályozni az utasítás adásának feltételeit, módozatait.

Az utasítás módja lehet:

- kifejezett,
- hallgatólagos,
- ráutaló magatartás.

Amennyiben az utasítás nem egyértelmű, úgy erre fel kell hívni a megbízó figyelmét. Az ennek elmulasztásából származó károkért a bizományos

felelősséggel tartozik. Mindezekre a magyar jogfejlesztésben is tekintettel kell lenni.

j) A bizományos egyéb kötelezettségei közül – fentiekben már említett tájékoztatói kötelezettséggel összhangban – külön kiemelés érdemel a megbízóval szembeni *tájékoztatói kötelezettség*, amely a csatlakozó szerződés legfontosabb adataira vonatkozik (időpont, feltételek stb.). A közlés, tájékoztatás deklaratív elfogadást nem igényel. A bizományos kötelessége a szerződésből származó követelések behajtása, a megbízás teljesítésével kapcsolatban birtokába került dolgok kiadása. Természetesen másképp alakul a helyzet, ha belépési jogot gyakorol.

A kiadási kötelezettség a következőkre terjed ki:

- minden szolgáltatás, haszon,
- fel nem használt előleg,
- a bizonyítékok, okiratok.

E témával is összefüggésbe hozható az a kérdés, hogy *mikor szűnik meg egyáltalán a bizományi szerződés?* A lehetséges válaszok a következők:

- ha a csatlakozó szerződést megkötötték,
- ha a csatlakozó szerződést teljesítették,
- ha a csatlakozó szerződéssel kapcsolatos igények elévültek.

Tekintettel arra, hogy a bizományosnak kötelessége a megbízással összefüggő igények érvényesítése, ezért a fenti alternatívák közül a harmadik tűnik célszerűnek. Maradjon fenn tehát a kötelmi viszony a felek között mindaddig, amíg az azzal kapcsolatos igények bírói úton érvényesíthetők.

A német jogban rendelkezéseket találunk arra vonatkozóan is, hogy mikor és hol kell kiadni a fent említett dolgokat. A kiadás időpontja megállapodás függvénye, ennek hiányában pedig arra haladéktalanul sort kell keríteni. A kiadás helye általában a megbízott (bizományos) telephelye.

A bizományos kötelessége a szerződés teljesítésével egyidejűleg elszámolni a bevételekkel, kiadásokkal.

A bizományos érdekeinek védelmét szolgálja a BGB 642. §-ának az a rendelkezése, hogy az együttműködés és teljesítés előkészítésének elmulasztása esetén a bizományos követelheti költségei megtérítését.

A magyar és az NSZK jog egyaránt gondosan szabályozza a *limit ártól való eltéréssel* kapcsolatos kérdést. Mindkét szabályozás lényege, hogy az eltérés kockázatát elsősorban a bizományosnak kell vállalnia.

A HGB 386. §-a szerint a limit ártól való eltérés a megbízónak – ha nem ismeri el a szerződést saját számlájára kötött szerződésnek – haladéktalanul nyilatkoznia kell, he azt elmulasztja, úgy kell tekinteni, hogy jóváhagyását adta a limit ártól való eltéréshez. Amennyiben a megbízott azonnal (egyidejűleg) felajánlja az eltérés kiegyenlítését, úgy ez a megbízónak hátrányt nem okozott. A HGB tehát a megbízónak biztosított döntési jogot, sajátjának tekinti-e a változás ellenére a szerződést, vagy azt visszautasítja. A hallgatás beleegyezést jelent. A visszautasítási jogot kizárja a különbség fedezetének vállalása. A limit ár a bizományosnak kötelező, akár szerződésben rögzítették azt, akár később, utólagosan fejezte ki azt a megbízó. Ha azonban az utólagos rendelkezés az ártól

olyan időpontban érkezett meg, hogy a csatlakozó szerződés megkötésekor már nem volt figyelembevehető, úgy kell tekinteni, mintha ilyen utasítás nem is létezett volna. Ezt azonban azonnal közölni kell a megbízóval. Ezek a rendelkezések analóg alkalmazhatók más feltételekre is, így pl. a minőségre és a mennyiségre.

Az általános szabály szerint tehát az eltérés abban az esetben indokolt, ha a piaci viszonyoknak és a megbízó érdekeinek megfelel.

A magyar jogban is lehetőség van a limit ártól való eltérésre, A Ptk 588.§-a szerint, ha a bizományos a megbízóra kedvezőbb feltételek mellett köti meg az adásvételi szerződést, mint amilyeneket a bizományosi szerződésben megállapítottak, az ebből eredő igény a megbízót illeti meg. Az ellentétes megállapodás semmis, de ez a rendelkezés gazdálkodó szervek egymásközi szerződéseire nem vonatkozik. Ha pedig a bizományos a megállapított limit áron alul ad el, köteles a megbízónak az árkülönbözetet megtéríteni, ha bizonyítja, hogy az adásvételi szerződést a megállapított áron megkötni nem lehetett, az eladással a megbízót idejében értesíteni nem tudta. Lényeges eltérés esetén a megbízó a szerződést visszautasíthatja. A bizományos és a 3. személy között a szerződés hatályos marad, de abból a megbízóra a bizományossal szemben kötelezettségek nem származnak. Ha pedig a bizományos a limit áron felül vásárol, akkor maga köteles az értékkülönbözetet megtéríteni, ha ezt nem teszi, akkor a megbízót ugyancsak megilleti a visszautasítás joga.

A német jog szerint²⁰ a szerződésben megállapítottnál előnyösebb feltételekkel kötött csatlakozó szerződésből származó *haszon* a megbízót illeti. Ez különösen akkor érvényesül, ha kedvezőbb áron vásárol, illetve értékesít. E szabály alkalmazása a belépési jog gyakorlása természetesen kizárja. Többen – a német irodalomban – a szerződésmódosítás egy sajátos esetének tekintik az ártól való eltérést, amely abból fakad, hogy a bizományos kötelessége a megbízó számára legelőnyösebb szerződést kötni.

A megbízó érdekei abszolút elsőbbséget élveznek. Nincs jogszabályi akadálya annak, hogy a felek megállapodjanak a limit ártól való eltérés tilalmában (absolute Limit). Ha ettől mégis eltér a bizományos, visszautasítási jog illeti meg a megbízót. Vétkesség esetén kártérítés is követelhető. A fenti tilalom nemcsak a limit árra köthető ki, hanem egyéb feltételekre is. Gyakori pl. az ilyen minőségi és mennyiségi kikötés (absolute Weisung). A szerződésben vállalt tilalom azonban feloldható: akár újabb szerződéssel, akár a megbízó egyoldalú nyilatkozatával.

l) A német jog, szemben a magyar joggal, részletes szabályokat tartalmaz a *bizományi szerződés teljesítésével*, az azzal kapcsolatos *károk viselésével* összefüggésben. A bizományosnak kötelessége a fuvarozó értesítése a keletkezett kárról, kötelessége a bizonyítékokat beszerezni, és a megbízót haladéktalanul értesíteni. Ezek elmulasztása esetén az abból származó kárért felelősség terheli. Az igényeket természetesen ebben az esetben is saját nevében érvényesíti. Feladata a jogok érvényesíthetőségének megóvása, a bizonyítékok biztosítása.

²⁰ HGB 387. §

Ezek módját a bizományos maga határozhatja meg, de figyelemmel kell lennie a megbízó érdekeire (HGB 388. §).

Előfordul, hogy a megbízó nem veszi át a szerződésszerűen feajánlott teljesítést. Erre az esetre a HGB 389. §-a szerint a következő rendelkezés alkalmazható: a bizományost eladói jogok illetik meg, a dolgot letétbe helyezheti. Ez a szabály független a vétkességtől.

A rendelkezések kiterjednek azokra az esetekre is, amikor a bizományos hatalmában, birtokában levő dolog *elveszik, vagy károsodik*. A bizományos feladata vétkességi felelősség. Érdekes elméleti kérdés merült fel a német jogirodalomban a bizományi szerződés biztosításával kapcsolatban. Jogosult-e illetve köteles-e a bizományos a dolog biztosítására vonatkozó szerződést kötni? Felel-e a *biztosítási szerződés* elmulasztásáért? Az általános vélemény szerint a bizományos a dolog biztosításának elmulasztásáért csak akkor felel, ha a megbízótól erre kifejezetten utasítást kapott. A szabály mindazokra a dolgokra vonatkozik, amelyek a bizományi szerződéssel kapcsolatban a bizományos birtokába kerültek. Az, hogy ezek a dolgok kinek a tulajdonában vannak, a biztosítás szempontjából közömbös. Az egyetlen kérdés tehát az, hogy a dolgok kinek a hatalmában vannak; a bizományos hatalmában (birtokában) lévő dolgokra biztosítási szerződés köthető.

A bizományos gyakran köt különböző szerződéseket, amelyek a bizományi szerződés teljesítését célozzák. Ilyen szerződés pl. a raktározásra vonatkozó szerződés, az áru fuvarozására vonatkozó szerződés stb. Ha a bizományos az árut más raktárba helyezi el, vagy fuvarozónak átadja, a dolog kikerül a birtokából. Ilyenkor csak a gondos kiválasztásért és a megfelelő utasításokkal való ellátásért felel. Ha nem volt joga a dolgot birtokába átadni, felel minden kárért, ami enélkül nem következett volna be.

A dolog elvesztése esetén csak akkor állapítható meg a kárért való felelősség, amikor a dolog a birtokában volt.²¹

m) A magyar joggal szemben a német jogban pontos rendelkezéseket találunk a *hitelezés tilalmára*.²²

A HGB 393. §-a szerint, ha a bizományos a megbízó engedélye nélkül előleget vagy hitelt nyújt a 3. személynek, akkor saját kockázatára, veszélyére jár el. Ha pedig a bizományos jogosulatlanul hitelez, úgy köteles a vételárat a megbízónak azonnal kiegyenlíteni.

Hitelnek minősül minden olyan előny nyújtása, amellyel szemben arányos ellenszolgáltatás nem jár. A hitelezéshez a megbízó előzetesen vagy utólagosan, de minden esetben kifejezett nyilatkozattal hozzájárulhat. Kérdésként merül fel, hogy a hallgatás beleegyezést jelent-e? A jogelmélet által

²¹ *Nizsalouszky* Endre kifogásolta – helyesen –, hogy a Ptk. szemben a KT-val, nem rendelkezik a bizományos kezelésébe került dolgokról ("birtoktalanított bizományos") Ld.: birtok és külkereskedelem 1969. 11. jogi melléklet.

²² A magyar irodalomban *Katona* Péter foglalkozott ezzel: Bizományi szerződés a külkereskedelemben, de lege ferenda. A tervszerződések kérdései. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp., 1965. 7-51. p.

kimunkált válasz szerint csak abban az esetben, ha közismert vagy a megbízó által ismert, hogy az adott jogügylet csak így, tehát hitel segítségével hozható létre. Amennyiben a bizományos engedély nélkül hitelez, felel ennek jogkövetkezményeiért és a megbízót olyan helyzetbe kell hoznia, mintha nem is került volna sor a hitel nyújtására. Ez a felelősség független attól, hogy vétkes, vagy vétlen volt, feltételezhette-e a megbízó utólagos jóváhagyását, vagy sem. A hitelezéssel kapcsolatos bizonyítás a következőképpen alakul: a megbízónak nem kell bizonyítania azt, hogy jogtalanul nyújtott hitelt a bizományos, hanem a bizományosnak kötelessége bizonyítani azt, hogy a megbízó a hitelezést jóváhagyta, vagy a kereskedelmi szokások szerint került sor az adott esetben hitel nyújtására.

A fentiekből is megállapítható, hogy a bizományi szerződés elméleti és gyakorlati kérdéseinek vizsgálata időszerűvé vált. Növekszik azoknak a gazdálkodó szervezeteknek a száma, — főként számítástechnika és az elektronizáció területén — amelyek tevékenységüket jórészt mint bizományosok vagy éppen mint megbízók végzik.

LAJOS TAMÁS

DIE THEORETISCHE FRAGEN DER KOMMISSIONSVERTRAGE

(Zusammenfassung)

Die Regelung des Kommissionsvertrags in Ungarn ist überholt. die neuentstandenen Wirtschaftsverhältnisse benötigen eine ausführlichere regelung des Kommissionsvertrags und dessen Subarten. Beim Anschluss aus europäische Rechtssystem muss das ungarische Rechtssystem bei der Anpassung an die entwickelten Länder alle Verträge in Betracht ziehen, die mit dem Warenverkehr im Zusammenhang stehen. Dieser Aufsatz hat sich zum Ziele gesetzt, zur Weiterentwicklung der ungarischen rechtsregelung Anhaltspunkte zu liefern. die Methode des Rechtsvergleichs ermöglicht es, die ungarische Regelung mit den Bestimmungen im HGB zu vergleichne. Der Verfasser schlägt in einigen Tällen die Übernahme von Lösungen aus dem HGB vor, gleichzeitig werden Vorschläge auch auf die Weiterentwicklung der ungarischen Rechtsregelung gemacht, z.B. bezüglich des Limitpreises, der rechtsstellung der Parteien, des Beitrittsrechts und der Struktur des Kommissionsvertrags.